

cietate monarchica quod monarcha legibus societatis coactive non teneatur.

Recolenda est autem animadversio facta in th. XIV; quod nimirum etsi utile non sit societati exercitium non honestum potestatis, est tamen utile quod eius actus validus sit etiam cum minus est licitus, dummodo non sit certo iniustus; lex enim iniusta, ut diximus, non est lex.

Cum ergo iurisdictio Romani Pontificis sit suprema et immediata in omnes Ecclesias omnesque fideles, nulla Ecclesia potest opponere leges aut consuetudines suas decretis Romani Pontificis decernentis aliquid pro ea Ecclesia, sive nequit obtentu suarum legum aut consuetudinum detrectare obedientiam Romano Pontifici praecipienti.

V. Argumenta quibus Bossuet defendit articulum 3^m gallicanum continentur tum testimoniis quorundam Romanorum Pontificum, qui negarunt se agere posse contra canones (Zosimus epist. VI. ad Episcopos Provinciae Narbonensis et Viennensis), quiasserunt iustum esse ut Ecclesia Romana quae et unamquamque Synodum sua auctoritate confirmat, observet canones quos consensus universalis Ecclesiae probavit (Geladius epist. XIII ad Episcopos Dardan.), qui affirmant rem actam contra canones esse improbam et pravam, et privilegia fixa decretis Nicaenae Synodi nulla posse novitate mutari (Leo ep. CVI ad Anatolium et CIV ad Marcianum); tum factis quorundam Episcoporum aut Synodorum Galliae quae reiecerunt quaedam decreta et privilegia profecta a Romana Sede, quia contra vel praeter canones; tum iuramento, quod edunt Pontifices electi servaturos se canones. (Bossuet l. c. cc. 3. 4. 5. 7. 8). Verum ut ab hoc ultimo incipiamus, non eo spectat iuramentum ut Pontifices fateantur se obnoxios vi coactivae canonum, vel ut se ei subiiciant; sed ut profiteantur se velle Ecclesiam regere prout ratio officii sui postulat, procurando bonum ipsius, ideoque custodiendo canones et secundum eos gubernationem suam dirigendo. Ad alterum respondemus, ineptum satis esse (quamvis id auctoribus gallicanis frequentissimum) ex quibusdam factis velle ius colligere, ac si non possent esse facta praeter et contra ius. Quod Episcopi, et non raro, restiterint Apostolicae Sedi, id factum est nemini ignotum, sed probandum est praeterea quod restiterint *iure*: secus eorum acta eo in loco habebimus quo declarationem Cleri Gallicani. Ceterum in paucis factis, quae refert Bossuet (cc. 7. 8.) ipsa historica veritas desideratur. Cf. Concilium Mosomense anno 948, Concilium Ansanum an. 1025 collatum cum Cabilonensi an. 1063, Concilium Lemovicense II an. 1031. Rebus enim vel leviter perpensis liquet Episcopos quaedam rescripta Romanae Sedis noluisse accipere, quia subreptionis vitio laborare

videbantur (cf. Marchetti egregium opus Critica del Fleury. Art. 2. c. 2. n. 74), eademque, hac dubitatione deleta, reverenter accepisse, etsi iuri communi contraria. Liquet ex Concilio Cabilonensi citato. Cum vero Patres Lemovicenses aiunt Petrum non fuisse absoluturum eum subditum Martialis, quem ab eodem scivisset excommunicatum; si ius Petri negare volunt, non sunt audiendi: si vero asserunt tantum quid facturus fuisset Petrus propter reverentiam Episcopi, non adversantur nobis.

Sententiae autem Romanorum Pontificum hunc sensum fundunt, non licere ipsis agere contra canones cum id in detrimentum cederet disciplinae, seu permittere relaxationem canonum, quibus bono Ecclesiae consulitur, eo quod ipsi lege divina et naturali teneantur procurare bonum Ecclesiae, sintque Deo reddituri rationem sui regiminis; non eo quod coactiva vi canonum adstringantur. Nemo vero dubitat esse manifeste malum quod contra canones agitur nempe ab iis qui canonibus sunt subiecti, cuiusmodi erat Anatolius. Specialis praeterea reverentia canonibus Nicaenae Synodi utpote primae deferebatur, cui idcirco « quantumlibet copiosior numerus Sacerdotum nec comparare se auderet nec praeferre » (S. Leo ep. CVI). Cuius Synodi decretum de primis Sedibus inviolabiliter custodiri aetate Leonis ob bonum Ecclesiae quam maxime oportebat. Ut vero evidens fiat nostra haec interpretatio adhibita verbis Romanorum Pontificum, satis erit afferre in medium quod in quaestione Anatolii Leo M. declaravit et gessit. Procuraverat Anatolius ut Patres Chalcedonenses canone statuerent Ecclesiam Constantinopolitanam esse secundam post Romanam, praeferrí proinde Alexandrinae et Antiochenaе, illique subiici tres exarchatus Asiae, Ponti et Thraciae, in quibus patriarchatus iura exerceret. Patres Chalcedonenses, absentibus legatis Romanae Sedis, id canone 25 firmaverant. Leo consensum suum, qui flagitatus est, praestare noluit; negavit id posse fieri quia adversabatur canoni Concilii Nicaeni « quoniam contra statuta paternorum canonum quae ante longissimae aetatis annos in urbe nicaena spiritualibus sunt fundata decretis, nihil cuique addere conceditur; ita ut si quis diversum aliquid discernere velit, se potius minuat quam illa corrumpat » (Epist. CV ad Pulcheriam). Porro advertendum est quod tunc non agebatur de canone condendo a solo Leone, sed condendo a concilio oecumenico cum Pontifice; concilium quidem iam suum suffragium dederat, solius Leonis confirmatio desiderabatur. Quare cum Pontifex negat id fieri posse, non negat se solum id facere posse, de hoc enim non agebatur; sed negat se cum Concilio vel Concilio oecumenico secum ipso id posse facere. Quaerere nunc licet a Bossuet cuiusmodi sit haec impotentia:

est ne ex defectu iurisdictionis, an ex defectu honestatis actus qui tunc non liceret, eo quod, ut ibidem significat Leo, pax et concordia Ecclesiarum turbaretur? Evidens est catholico non fuisse defectum iurisdictionis. Nam si deerat tunc iurisdictionis, defuisset in posterum semper. At constat Innocentium III in Concilio Lateranensi eum honorem detulisse Constantinopolitanae Sedi quem negaverat Leo. Dicit ne Bossuet errasse nec suae potestatis limites agnovisse Concilium Lateranense? fecit tamen illud quod Chalcedonense facere posse negabat Leo. Ergo non defectus iurisdictionis causa fuit cur tunc id fieri non posse diceretur. Neque suspicari licet Leonem iura conciliorum suaeque Sedis ignorasse. Relinquitur ergo Leonem negasse se id posse facere *quia non licebat*; « quoniam scilicet, ut ipse ait epist. CXIX ad Maximum Antioch., universae pacis tranquillitas non aliter poterit custodiri, nisi sua canonibus reverentia intemerata servetur. » At non dissimilia sunt a verbis Leonis, imo efficacia plerumque minus quae ab aliis Pontificibus in paribus causis prolata sunt. Merito ergo suffragante etiam historia ita ea interpretati sumus. Nec limitem figunt auctoritati Pontificis verba Leonis in Ser. IV. Assumpt. suae: « Manet ergo Petri privilegium ubicumque ex ipsius fertur aequitate iudicium »; sensus est enim iudicia in Ecclesia valere cum feruntur secundum aequitatem Petri seu Romani Pontificis, h. e. secundum normam iuris et aequi ab ipso praestitutam. Id sane exigit contextus. Praecedit enim: « Transivit quidem etiam in alios Apostolos ius potestatis istius (ligandi et solvendi) et ad omnes Ecclesiae principes decreti huius constitutio commeavit; sed non frustra uni commendatur quod omnibus intimetur. Petro enim ideo hoc singulariter creditur, quia cunctis Ecclesiae rectoribus Petri forma praepositur (al. proponitur). Manet ergo etc. » Sequitur autem: « nec nimia est vel severitas vel remissio, ubi nihil erit ligatum, nihil solutum nisi quod b. Petrus aut solverit, aut ligaverit ». Cum quibus omnibus nostra interpretatio cohaeret.

THESIS XVI.

Perperam Gallicani ad suam tuendam doctrinam circa potestatem Romani Pontificis ad decreta Concilii Constantiensis aliorumque conciliorum sententias provocabant.

I. Fassi sunt Gallicani artic. 2° declarationis suae inesse Romano Pontifici plenam potestatem; verum ea aliter ab ipsis intelligebatur ac a ceteris. Sententia Gallicana ita artic. 2° proposita fuit: « Sic inesse Apostolicae Sedi ac Petri successoribus Christi vicariis rerum

spiritualium plenam potestatem, ut simul valeant atque immota consistant sanctae oecumenicae synodi constantiensis a Sede Apostolica comprobata, ipsoque Romanorum Pontificum ac totius Ecclesiae usu confirmata, atque ab ecclesia gallicana perpetua religione custodita decreta de auctoritate conciliorum generalium, quae sessione 4^a et 5^a continentur; nec probari a gallicana ecclesia qui eorum decretorum, quasi dubiae sint auctoritatis ac minus approbata, robur infringant, aut ad solum schismatis tempus concilii dicta detorqueant ». Sententia gallicana penitus inspecta penes eos qui illius defensionem susceperunt, huc redit.

In primis hoc principium statuitur: scilicet suprema potestas iurisdictionis et magisterii in Ecclesia est penes universitatem Pastorum, ita ut haec collectio omnium simul sive in suis singulis cathedris docentium sive una in Synodum convenientium sit subiectum unicum supremae potestatis Ecclesiasticae. Ad hanc collectionem spectat quoque Romanus Pontifex qui est Princeps Pastorum, ad eumque ordinario iure spectat convocare Synodum oecumenicam, illic praesidere; et sine hac convocatione ac praesidentia non habetur Concilium oecumenicum h. e. subiectum supremae potestatis. Convocatis autem in Synodum Patribus, quoniam suprema potestas est in universitate, vis decretorum pendet a consensu omnium vel maioris partis, votumque Romani Pontificis se habet non secus ac votum cuiusque Episcopi; et sicut statuto decreto a maiore parte Synodi, singuli et ii quoque qui prius dissenserant, eidem subiiciuntur, ita et Romanus Pontifex, etsi antea in alia esset sententia, Synodo parere tenetur. Hoc sensu dicebant Gallicani Papam subesse Concilio. Ex his porro consequitur licere a sententia Romani Pontificis ad Synodum oecumenicam appellare. Hoc vero posito quod suprema potestas sit in universitate eaque sola, et sic Pontifex subsit Auctoritati Synodi oecumenicae rite convocatae et celebratae, sequitur quod Romanus Pontifex emendari potest et iudicari ab universitate in Synodum collecta; ideoque in casu extraordinario quod Papa non bene se gerat, Ecclesiaeque vere noceat, potest legitime universitas Pastorum se ipsam cogere in Synodum, iudiciumque instituere de Romano Pontifice qui velit nolit ab ipsa iudicabitur, et si videatur, etiam deponetur. Item si Papa dubius est, potest universitas Pastorum rursus se in Synodum adunare et bono Ecclesiae consulere. In his duobus casibus synodus coacta etiam sine convocatione et praesidentia Romani Pontificis est vera et legitima Synodus oecumenica, quia et subiectum adest supremae potestatis, et bonum Ecclesiae exigit ut modus ordinarius convocationis et celebrationis non observetur. Confirmat quidem Romanus Pontifex Concilia, eius-